IKKI TOMONLAMA SOLIQQA TORTISHNING OLDINI OLISHNI TARTIBGA SOLISHDA XALQARO IQTISODIY HUQUQNING ROLI VA UNING TAMOYILLARI

Nomozov Xusan Axmat o'g'li
Toshkent davlat yuridik universiteti 70420130-Xalqaro tijorat huquqi magistranti
E-mail: xusannomozov1422@gmail.com

Ikki tomonlama soliqqa tortishni oldini olishni xalqaro huquqiy tartibga solishda xalqaro iqtisodiy huquq muhim rol o'ynaydi va uning tamoyillarining roli va o'rnini aniqlash uchun soliq sohasidagi huquqiy tartibga solishning eng muhim tarkibiy qismi sifatida prinsiplar tushunchasiga to'xtalib o'tishni zarur deb hisoblaymiz. "Prinsip" atamasi "har qanday nazariya, ta'limot, fan va boshqalarning asosiy, boshlang'ich pozitsiyasi", "biror narsaning tuzilishidagi asosiy xususiyat" sifatida namoyon bo'ladi. L.P.Anufrievaning fikriga ko'ra, "prinsip" atamasining huquqiy ma'nosi ko'rib chiqilayotgan atama ma'nosining barcha sohalarini o'ziga singdirgan. [1] Xalqaro huquq tamoyillari zamonaviy xalqaro huquq tizimining asosini tashkil etadi. Ular xalqaro huquq normalarini yaratish va amalga oshirish jarayonida ishtirokchilarning o'zaro hamkorligi uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Ular barcha mavjud normalarning mazmuniga singib ketadi.

Prinsiplar huquqiy tartibga solishda nima adolatli va to'g'ri ekanligi haqidagi izchil qarashni o'zida mujassam etadi. Xalqaro huquqning asosiy yoki umume'tirof etilgan tamoyillari har ikki davlat va xalqaro munosabatlarning barcha boshqa ishtirokchilari uchun majburiy hisoblanadi. Xalqaro huquqda prinsiplar tartibga solish obyektiga amal qilagan tizimli tartibning huquqiy ko'rinishidir. L.P.Anufriyevaning so'zlariga ko'ra, bu bayonot to'liq asoslidir, chunki "xalqaro huquqni uning barcha tarmoqlari va kichik tarmoqlarida tartibga solish predmeti bir xil - xalqaro davlatlararo munosabatlar, shuningdek tartibga solish usuli, chunki u bir xil bo'ladi. [2]

Xalqaro iqtisodiy huquq, xalqaro moliya huquqi va xalqaro soliq huquqi tamoyillari, shubhasiz, xalqaro huquqning asosiy tamoyillari bilan oddiygina bog'liq emas, balki ulardan kelib chiqqan holda o'ziga xos xususiyatga ega, chunki ular o'z ta'sirini xalqaro iqtisodiy munosabatlarni tartibga solish, shu jumladan xalqaro moliyaviy va soliq huquqiy munosabatlarini rasmiylashtirish huquq sohasiga taalluqli qiladi. R.L.Bobrov ta'rifiga ko'ra, davlatlararo munosabatlarning xalqaro huquqining umume'tirof etilgan tamoyillari eng umumlashtirilgan imperative yoki nisbatan imperative qoidalar tizimini ifodalaydi, ular harakatning universalligi bilan tavsiflanadi, shuning uchun muhim davlatlararo iqtisodiy munosabatlar va tarmoq ichidagi tashkilot vazifasini bajaradigan 247 ta xalqaro iqtisodiy huquqlar eng ko'p tartibga solish uchun mo'ljallangan. [3] Ma'lumki, amalda soliq to'lovchiga bir xil daromad yoki foydadan olinadigan soliqlar bo'yicha ikki yoki undan ortiq shtatlarning soliq organlari tomonidan soliq talablari qo'yiladigan holatlar mavjud bo'lib, bu oxir-oqibat ikki baravar yoki ba'zan bir necha marta soliqqa tortilishiga olib keladi. Natijada, xalqaro huquqiy tartibga solishning asosiy negizi ideal tarzda ushbu imperativlarga bo'ysunishi kerakligi sababli, IEP, xususan, xalqaro soliq hamkorligi, IEPning bir qator tamoyillarini amalga oshirish vositasi sifatida ishlaydigan soliq shartnomalari hujjatini ishlab chiqadi. Shu munosabat bilan, xalqaro iqtisodiy huquq, xalqaro moliyaviy huquq va xalqaro soliq

[1] Anufrieva L.P. Correlation of Public International Law and Private International Law: Legal Categories. M. SPARK, 2002. C. 66-67.

[2] Anufrieva L.P. Correlation of Public International Law and Private International Law: Legal Categories. M. SPARK, 2002. C. 66-67.

[3] Bobrov, R.L. op. cit. p. 504.

huquqi tamoyillarini jamlagan holda, to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalarni huquqiy tartibga solish tamoyillarini o‘rganish turli pozitsiyalardan amalga oshirilishi lozim, degan xulosaga kelish mumkin hisoblanadi.

S.D.Smirnov soliq huquqining asosiy xalqaro tamoyillari sifatida birinchi navbatda quyidagilarni ko'rib chiqishni taklif qiladi:1) davlatlarning suveren tengligi va to'liq suverenitetga xos bo'lgan huquqlarni hurmat qilish tamoyili; 2) soliqqa tortish masalalari bo'yicha davlatlar o'rtasidagi hamkorlik prinsipi; 3) soliqlarni kamsitmaslik printsipi; 4) ikki tomonlama soliqqa tortishga yo'l qo'yilmasligi prinsipi.[4] Soliqlarni kamsitmaslik printsipi asosiy tamoyillardan biri bo'lib xizmat qiladi, chunki u soliq to'lovchilarga ularning egasining kelib chiqishiga qarab ob'ektlarni soliqqa tortishning turli shartlarini qo'yishga yo'l qo'yilmasligini bildiradi. Umuman olganda, iqtisodiy kamsitishlarni taqiqlash printsipi xalqaro iqtisodiy huquqning maxsus (tarmoqli) tamoyilidir va shuning uchun uning barcha kichik tarmoqlari, institutlari va quyi institutlarida amal qiladi. Diskriminatsiyaga yo‘l qo‘ymaslik normalari 1974-yilda qabul qilingan Davlatlarning iqtisodiy huquq va majburiyatlari xartiyasida, yuqorida qayd etilgan 1970-yildagi Prinsiplar deklaratsiyasida, GATT, GATS va boshqa xalqaro shartnomalarda hamda milliy qonunlarda ham mavjud. O'z navbatida, 1970-yildagi Xalqaro huquq tamoyillari deklaratsiyasi yanada kengroq hujjat sifatida, shuningdek, davlatlarning kamsitmasdan xalqaro hamkorlikni rivojlantirish majburiyatini belgilaydi. O‘zbekiston Respublikasining Soliq kodeksining 10-moddasida “Soliqlar va yig‘imlar kamsitish xususiyatiga ega bo‘lishi hamda ijtimoiy, irqiy, milliy, diniy va boshqa shu kabi mezonlardan kelib chiqqan holda qo‘llanilishi mumkin emas. Mulkning shakliga, jismoniy shaxslarning fuqaroligiga yoki kapitalning kelib chiqish mamlakatiga qarab farqlangan soliq stavkalarini, soliq imtiyozlarini yoki boshqa afzalliklarni belgilashga yo‘l qo‘yilmaydi.” deb belgilab qo‘yilgan. [5] “Soliq betarafligi tamoyili” (kapital eksporti va importiga nisbatan) va “milliy xolislik prinsipi” kabi xalqaro iqtisodiy faoliyatni soliqqa tortishning maxsus tamoyillari ikki tomonlama soliqqa tortish sohasidagi zamonaviy ilmiy tadqiqotlarning alohida yo‘nalishi hisoblanadi.

Davlatlararo hamkorlik tamoyillari alohida davlatlarning milliy huquqiy tizimlarida mustahkamlangan ichki soliq qonunchiligi tamoyillari bilan birlashtirilgan: "federal qonun ustuvorligi, davlat maqsadlarida soliqqa tortish, adolatli soliqqa tortish, qonunning orqaga qaytishini taqiqlash tamoyillari. soliqqa tortish sohasi, vakillik organi (parlament) tomonidan soliq aktini qabul qilish orqali soliqni belgilash va boshqalar.

Yuqoridagilarni umumlashtirib, shuni ta'kidlaymizki, jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ini xalqaro huquqiy tartibga solish tamoyillari davlatlar o'rtasidagi iqtisodiy va soliq sohasidagi o'zaro munosabatlar mexanizmining asosiy tarkibiy qismi bo'lib, xalqaro huquq sub'ektlari uchun ularning o'zaro munosabatlarida asosiy xatti-harakatlar qoidalari bo'lib xizmat qiladi. Ko'rsatilgan yondashuvlarga ko'ra, xalqaro iqtisodiy huquqning substitutsiyasi sifatida ikki tomonlama soliqqa tortishni tartibga solishning birligiga qaratilgan tamoyillar tizimi quyidagi tarkibiy qismlardan iborat:

- xalqaro huquqning asosiy tamoyillari davlat suverenitetini hurmat qilish, suveren tenglik, ichki ishlarga aralashmaslik, kuch ishlatmaslik va kuch ishlatish bilan tahdid qilmaslik, pacta sunt servanda, nizolarni tinch yo‘l bilan hal etish, hamkorlik, inson huquqlarini hurmat qilish, o‘z-o‘zini hurmat qilish. xalqlar va millatlarni belgilash, hududiy yaxlitlik va chegaralar daxlsizligi;
- ikki tomonlama soliqqa tortishdan qochishning maxsus tamoyillari: hududiylik tamoyili; yashash prinsipi; “daromad manbasida soliqqa tortish” tamoyili, tadbirkorlik faoliyati natijalarini soliqqa tortish tamoyili, “soliq to‘lovchi maqomi” tamoyili. Bir qator vaziyatlarda to'g'ridan-to'g'ri

[4] Smirnov, D.A. op. cit. p. 38.

[5] O’zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi

investitsiyalarni xalqaro huquqiy tartibga solish tamoyillarining o'ziga xos xususiyatlari integratsiya birlashmalari doirasida ishlab chiqilgan tartibga solishning o'ziga xos xususiyatlari bilan bog'liq bo'lishi mumkin (EIning soliq munosabatlari sohasida qonun ustuvorligi tamoyillari).[6]

Xulosa qilib, ikki tomonlama soliqqa tortishni oldini olishda xalqaro iqtisodiy huquqning roli va ahamiyati juda muhim ahamiyat kasb etadi, shuningdek xalqaro iqtisodiy huquqning bu sohadagi asosiy prinsiplari ham ham o’z o’rniga ega va bu muhim prinsiplar haqida bir qancha xorijiy olimlarning fikrini keltirib o’tdik. Bundan tashqari, O’zbekiston Respublikasining Soliq kodeksida ham soliqlar va yig‘imlar kamsitish xususiyatiga ega bo‘lishi hamda ijtimoiy, irqiy, milliy, diniy va boshqa shu kabi mezonlardan kelib chiqqan holda qo‘llanilishi mumkin emasligi alohida belgilab qo’yilgan.

Adabiyotlar

1. O’zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi;
2. Anufrieva L.P. Correlation of Public International Law and Private International Law: Legal Categories. M. SPARK, 2002. C. 66-67.;
3. Anufrieva L.P. Correlation of Public International Law and Private International Law: Legal Categories. M. SPARK, 2002. C. 66-67.;
4. Bobrov, R.L. op. cit. p. 504.;
5. Smirnov, D.A. op. cit. p. 38.;
6. Laboskin M.A. International legal regulation of cooperation between states in the sphere of taxation: dissertation .... Candidate of Law: 12.00.10. / Mikhail A. Laboskin. SPb., 2007.
7. Efremova N.A. International economic integration of states in the era of globalization. International economic integration in the era of globalization. Jurisprudence. 2010, №3.
8. Glossary of Tax Terms//http://www.oecd.org/ctp/glossaryoftaxterms.htm.

WORDLY KNOWLEDGE

[6] Laboskin M.A. International legal regulation of cooperation between states in the sphere of taxation: dissertation .... Candidate of Law: 12.00.10. / Mikhail A. Laboskin. SPb., 2007.